

Határozatok Tára

A BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (negyedik tanács)

2013. november 7.*

„2004/83/EK irányelv — A menekült jogállás vagy a kiegészítő védelmi jogállás nyújtásának feltételeire vonatkozó minimumszabályok — A 10. cikk (1) bekezdésének d) pontja — Meghatározott társadalmi csoporthoz tartozás — Szexuális irányultság — Az üldöztetés oka — A 9. cikk (1) bekezdése — Az »üldöztetés« fogalma — A meghatározott társadalmi csoporthoz tartozás miatti üldöztetéstől való megalapozott félelem — Olyan cselekmények, amelyek elegendően súlyosak az ilyen félelem megalapozásához — Homoszexuális cselekményeket büntető jogszabály — 4. cikk — A tények és körülmények egyedi értékelése”

A C-199/12–C-201/12. sz. egyesített ügyekben,

az EUMSZ 267. cikk alapján benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelmek tárgyában, amelyeket a Raad van State (Hollandia) a Bírósághoz 2012. április 27-én érkezett, 2012. április 18-i határozataival terjesztett elő az előtte

a **Minister voor Immigratie en Asiel**

és

X (C-199/12),

Y (C-200/12)

között,

valamint

Z

és

a **Minister voor Immigratie en Asiel** (C-201/12)

között,

a **Hoog Commissariaat van de Verenigde Naties voor de Vluchtelingen** (C-199/12–C-201/12)

részvételével

folyamatban lévő eljárásban,

* Az eljárás nyelve: holland.

A BÍRÓSÁG (negyedik tanács),

tagjai: L. Bay Larsen tanácselnök (előadó), K. Lenaerts, a Bíróság elnökhelyettese, a negyedik tanács tagjaként eljáró bíró, M. Safjan, J. Malenovský és A. Prechal bírák,

főtanácsnok: E. Sharpston,

hivatalvezető: V. Tourrès tanácsos,

tekintettel az írásbeli szakaszra és a 2013. április 11-i tárgyalásra,

figyelembe véve a következők által előterjesztett észrevételeket:

- X képviseletében H. M. Pot és C. S. Huijbers advocaten,
- Y képviseletében J. M. Walls advocaat,
- Z képviseletében S. Sewnath és P. Brochet advocaten, segítők: K. Monaghan és J. Grierson barristers,
- a Hoog Commissariaat van de Verenigde Naties voor de Vluchtelingen képviseletében P. Moreau, meghatalmazotti minőségben, segítője: M.-E. Demetriou barrister,
- a holland kormány képviseletében B. Koopman, C. S. Schillemans, C. Wissels és M. Noort, meghatalmazotti minőségben,
- a német kormány képviseletében T. Henze, N. Graf Vitzthum, és A. Wiedmann, meghatalmazotti minőségben,
- a görög kormány képviseletében G. Papagianni és M. Michelogiannaki, meghatalmazotti minőségben,
- a francia kormány képviseletében G. de Bergues és S. Menez, meghatalmazotti minőségben,
- az Egyesült Királyság Kormánya képviseletében L. Christie, meghatalmazotti minőségben, segítője: S. Lee barrister,
- az Európai Bizottság képviseletében M. Condou-Durande és R. Troosters, meghatalmazotti minőségben,

a főtanácsnok indítványának a 2013. július 11-i tárgyaláson történt meghallgatását követően,

meghozta a következő

Ítéletet

- 1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelmek a harmadik országok állampolgárainak, illetve a hontalan személyeknek menekültként vagy a más okból nemzetközi védelemre jogosultként való elismerésének feltételeiről [helyesen: feltételeire] és az e státuszok tartalmára vonatkozó minimumszabályokról szóló, 2004. április 29-i 2004/83/EK tanácsi irányelv (HL L 304., 12. o.; magyar nyelvű különkiadás 19. fejezet, 7. kötet, 96. o., a továbbiakban: irányelv) – ugyanezen irányelv 9. cikke (2) bekezdésének c) pontjával összefüggésben értelmezett – 9. cikke (1) bekezdése a) pontjának, valamint 10. cikke (1) bekezdése d) pontjának értelmezésére vonatkoznak.

- 2 E kérelmeket egyrészt a C-199/12. és C-200/12. sz., a Minister voor Immigratie en Asiel (bevándorlási és menekültügyi miniszter, a továbbiakban: Minister) és X, Sierra Leone-i, valamint Y, ugandai állampolgár, másrészt a C-201/12. sz., a Z, szenegáli állampolgár és a Minister között annak tárgyában folyamatban lévő eljárások keretében terjesztették elő, hogy a Minister elutasította az előbbiek Hollandiában való ideiglenes tartózkodási engedély (menedékjog) iránti kérelmét.

Jogi háttér

A nemzetközi jog

A menekültek helyzetére vonatkozó egyezmény

- 3 A menekültek helyzetére vonatkozó, 1951. július 28-án Genfben aláírt egyezmény (*Recueil des traités des Nations unies* [1954], 189. kötet, 150. o., 2545. sz.) (kihirdette: az 1989. évi 15. tvr.) 1954. április 22-én lépett hatályba. Ezen egyezményt kiegészítette a menekültek helyzetére vonatkozó, 1967. január 31-i New York-i jegyzőkönyv (kihirdette: az 1989. évi 15. tvr.), amely 1967. október 4-én lépett hatályba (a továbbiakban: Genfi Egyezmény).
- 4 A Genfi Egyezmény 1. cikke A. pontja (2) bekezdésének első albekezdése értelmében a „menekült” kifejezés alkalmazandó minden olyan személyre, aki „faji, vallási okok, nemzeti hovatartozása, illetve meghatározott társadalmi csoporthoz való tartozása, avagy politikai meggyőződése miatti üldözéstől való megalapozott félelme miatt az állampolgársága szerinti országon kívül tartózkodik, és nem tudja, vagy az üldözéstől való félelmében nem kívánja annak az országnak a védelmét igénybe venni; vagy aki állampolgársággal nem rendelkezik és korábbi szokásos tartózkodási helyén kívül tartózkodva [...], vagy az üldözéstől való félelmében nem akar oda visszatérni.”

Az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló európai egyezmény

- 5 Az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló, Rómában, 1950. november 4-én aláírt európai egyezmény (kihirdette: az 1993. évi XXXI. tv., a továbbiakban: EJEE) a „Magán- és családi élet tiszteletben tartásához való jog” című 8. cikkében kimondja:

„1. Mindenkinek joga van arra, hogy magán- és családi életét, lakását és levelezését tiszteletben tartsák.

2. E jog gyakorlásába hatóság csak a törvényben meghatározott, olyan esetekben avatkozhat be, amikor az egy demokratikus társadalomban a nemzetbiztonság, a közbiztonság vagy az ország gazdasági jóléte érdekében, zavargás vagy bűncselekmény megelőzése, a közegészség vagy az erkölcsök védelme, avagy mások jogainak és szabadságainak védelme érdekében szükséges.”

- 6 Az EJEE „Megkülönböztetés tilalma” című 14. cikke a következőket írja elő:

„A jelen Egyezményben meghatározott jogok és szabadságok élvezetét minden megkülönböztetés, például nem, faj, szín, nyelv, vallás, politikai vagy egyéb vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, nemzeti kisebbséghez tartozás, vagyoni helyzet, születés szerinti vagy egyéb helyzet alapján történő megkülönböztetés nélkül kell biztosítani.”

- 7 Az EJEE „Az Egyezmény hatályának felfüggesztése szükséghelyzet esetén” című 15. cikke a következőképpen rendelkezik:

„1. Háború vagy a nemzet létét fenyegető más rendkívüli állapot esetén bármely Magas Szerződő Fél a jelen Egyezményben meghatározott kötelezettségeitől eltérő intézkedéseket tehet a helyzet szükségessége által feltétlenül megkívánt mértékben, feltéve hogy az ilyen intézkedések nem ellentétesek egyéb nemzetközi jogi kötelezettségeivel.

2. E rendelkezés alapján nem lehet eltérni a 2. [»Élethez való jog« című] Cikk rendelkezéseitől, kivéve a jogszerű háborús cselekmények következtében okozott haláleseteket, vagy a 3. [»Kínzás tilalma« című] Cikk, 4. [»Rabszolgaság és kényszermunka tilalma« című] Cikk (1. bekezdés), valamint a 7. [»Büntetés kiszabásának tilalma törvényi rendelkezés nélkül« című] Cikk rendelkezéseitől.

[...]”

Az uniós jog

Az Európai Unió Alapjogi Chartája

- 8 Azokat a jogokat, amelyektől az EJEE 15. cikkének (2) bekezdése értelmében nem lehet eltérni, az Európai Unió Alapjogi Chartája (a továbbiakban: Charta) 2. és 4. cikke, 5. cikkének (1) bekezdése, valamint 49. cikkének (1) és (2) bekezdése rögzíti.

Az irányelv

- 9 Az irányelv (3) preambulumbekzdése értelmében a Genfi Egyezmény a menekültek védelmét szolgáló nemzetközi jogi rendszer sarokkövét képezi.
- 10 Amint az irányelvnek az EUSZ 6. cikk (1) bekezdésével együttesen értelmezett (10) preambulumbekzdéséből következik, az irányelv tiszteletben tartja a Chartában megfogalmazott jogokat, szabadságokat és alapelveket. Biztosítani kívánja különösen a Charta 1. és 18. cikke alapján az emberi méltóság, valamint a menedékkérők menedékhez való jogának teljes körű tiszteletben tartását.
- 11 Az irányelv (16) és (17) preambulumbekzdése a következőképpen rendelkezik:
- „(16) Meg kell állapítani a menekült jogállás meghatározásának és tartalmának minimumszabályait annak érdekében, hogy a tagállamok illetékes nemzeti hatóságai a Genfi Egyezmény alkalmazása során iránymutatást kapjanak.
- (17) Közös feltételeket kell elfogadni a menedékkérőknek a Genfi Egyezmény 1. cikke értelmében menekültként történő elismerésére vonatkozóan.”
- 12 Az irányelv célja – annak 1. cikke értelmében – egyrészt a harmadik országok állampolgárai, illetve hontalan személyek nemzetközi védelemben részesülésére vonatkozó feltételekre, másrészt pedig a biztosított védelem tartalmára vonatkozó minimumszabályok megállapítása.

13 Az irányelv 2. cikke c) és k) pontjának értelmében ezen irányelv alkalmazásában:

„c) »menekült«: harmadik ország olyan állampolgára, aki faji, illetőleg vallási okok, nemzeti hovatartozása, politikai meggyőződése avagy meghatározott társadalmi csoporthoz való tartozása miatti üldöztetéstől való megalapozott félelme miatt az állampolgársága szerinti országon kívül tartózkodik, és nem tudja, vagy az üldöztetéstől való félelmében nem kívánja annak az országnak a védelmét igénybe venni [...]

[...]

k) »származási ország«: az állampolgárság, illetve hontalan személyek esetében a korábbi szokásos tartózkodási hely szerinti ország vagy országok.”

14 Az irányelv 4. cikke a tények és körülmények értékelése feltételeit határozza meg, és a (3) bekezdésében a következőképpen rendelkezik:

„A nemzetközi védelem iránti kérelem értékelése egyedi alapon, a következők figyelembevételével történik:

a) a kérelemre vonatkozó határozat meghozatalának időpontjában a származási országra vonatkozó valamennyi releváns tény, ideértve a származási ország törvényi, rendeleti és közigazgatási rendelkezéseit, valamint azok alkalmazási módját is;

b) a kérelmező releváns nyilatkozatai és az általa bemutatott dokumentumok, ideértve az arra vonatkozó információkat is, hogy a kérelmező üldöztetésnek [...] ki volt-e téve, illetve hogy ezek veszélye fennáll-e;

c) a kérelmező egyéni helyzete és személyes körülményei, ideértve az olyan tényezőket is, mint a háttér, nem és életkor, annak megállapítása érdekében, hogy a személyes körülményeit figyelembe véve a vele szemben elkövetett cselekmények vagy azon cselekmények, amelyeket vele szemben elkövethetnek, üldöztetésnek [...] minősülnek-e;

[...]”

15 Az irányelv 4. cikkének (4) bekezdése értelmében azon tény, hogy a kérelmező korábban már üldöztetésnek volt kitéve, illetve vele szemben ilyen üldöztetés közvetlen veszélye állt fenn, „komoly alátámasztásul szolgál a kérelmező üldöztetésétől való megalapozott félelmének”, kivéve, amennyiben alapos okból feltételezhető, hogy a kérelmezőt nem fogják újból üldözni.

16 Az irányelv 9. cikke (1) és (2) bekezdésében meghatározza az üldöztetés fogalmát, az alábbiak szerint rendelkezve:

„(1) A Genfi Egyezmény [1. cikke A. pontja] szerinti üldözésnek minősülnek azon cselekmények, amelyek

a) jellegüknél, illetve ismétlődésüknél fogva elegendően súlyosak ahhoz, hogy az alapvető emberi jogokat súlyosan megsértsék, különös tekintettel az állam azon kötelezettségeire, amelyektől az [EJEE] 15. cikkének (2) bekezdése értelmében nem lehet eltérni, vagy

b) különböző olyan intézkedések együtteséből állnak össze, amelyek elég súlyosan sértik az emberi jogokat ahhoz, hogy az érintett személy helyzetére az a) pontban említetthez hasonló módon hassanak.

(2) Az (1) bekezdés szerinti üldözés többek között a következő cselekmények formájában jelenhet meg:

[...]

c) aránytalanságok vagy hátrányos megkülönböztetés a büntetőeljárás során, aránytalan vagy hátrányosan megkülönböztető jellegű büntetés;

[...]”

17 Az irányelv 9. cikkének (3) bekezdése összefüggést követel meg az irányelv 10. cikkében említett okok és ezen üldözésnek minősített cselekmények között.

18 Az irányelv „Üldöztetési okok” című 10. cikke a következőképpen rendelkezik:

„(1) Az üldöztetési okok értékelésekor a tagállamok a következőket veszik figyelembe:

[...]

d) valamely csoport különösen akkor minősül meghatározott társadalmi csoportnak, ha

– a csoport tagjai veleszületett jellemzőkkel vagy meg nem változtatható közös háttérrel rendelkeznek vagy olyan közös meggyőződésük, illetve jellemzőik vannak, amelyek olyannyira alapvetők az identitás, illetve lelkiismeret szempontjából, hogy az érintett személyeket nem lehetne azok feladására kényszeríteni, illetve

– a csoport az érintett országban egyértelműen elkülöníthető identitással rendelkezik, mivel a csoportot az azt körülvevő társadalom »más«-ként kezeli.

A származási ország körülményeitől függően meghatározott társadalmi csoportnak minősülhet az olyan csoport is, amely tagjainak közös jellemzője a szexuális irányultságon alapul. Nem tartoznak a szexuális irányultság fogalma alá az olyan cselekmények, amelyek a tagállamok nemzeti joga értelmében bűncselekménynek minősülnek. [...]

[...]”

19 Az irányelv 13. cikke értelmében a tagállam a kérelmezőt menekültként ismeri el, ha e kérelmező megfelel többek között az irányelv 9. és 10. cikkében előírt feltételeknek.

A holland jog

20 A külföldiek jogállásáról szóló, 2000. évi holland törvény (Vreemdelingenwet 2000; Stb. 2000, 495. sz.) 28. cikke (1) bekezdésének a) pontja felhatalmazza a Ministert, hogy az „ideiglenes tartózkodási engedély” kiállítása iránti kérelemnek helyt adjon, azt elutasítsa, vagy annak elintézésétől eltekintszen.

21 Az említett 2000. évi törvény 29. cikke (1) bekezdésének megfelelően „a [Genfi] [E]gyezmény alapján menekültnek minősülő külföldi részére a 28. cikk szerinti ideiglenes tartózkodási engedély adható”.

22 A külföldiekről szóló 2000. évi körlevélnek (Vreemdelingencirculaire 2000) a szóban forgó kérelmek benyújtásakor hatályban lévő változata a C2/2.10.2 pontban a következőképpen rendelkezik:

„Ha a menedékkérő szexuális irányultsága miatt fellépő problémákra hivatkozik, bizonyos körülmények fennállása esetén arra lehet következtetni, hogy ő a [Genfi] [E]gyezmény szerint menekültnek minősül.
[...]

A kizárólag homoszexuálisokat érintő büntetőjogi rendelkezés alapján történő büntetés üldöztetésnek minősül. Ez fordul elő például akkor, ha bűncselekménynek minősítik a homoszexualitást, vagy a kifejezetten homoszexuális érzések kimutatását. Annak megállapításához, hogy az érintett menekültnek minősül, bizonyos súlyú szankcióról kell, hogy szó legyen. Így általában egy bíróság önmagában nem elegendő a menekült jogállás megállapításához.

Azonban abból a tényből, hogy valamely országban bűncselekménynek minősül a homoszexualitás vagy bűncselekménynek minősülnek a homoszexuális cselekmények, önmagában még nem következik az, hogy az ebből az országból származó homoszexuális személy menekültnek minősül. A menedékkérőnek igazolnia kell (amennyiben lehetséges, iratokkal alátámasztva) azt, hogy személyesen megalapozott az üldöztetéstől való félelme.

A homoszexuális irányultságú személytől nem várható el, hogy visszatérésekor titokban tartsa e preferenciáját

[...]

Az alapeljárások és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

- 23 Az 1987-ben született X, az 1990-ben született Y és az 1982-ben született Z Hollandiában való ideiglenes tartózkodási engedély (menedékjog) iránti kérelmet terjesztett elő 2009. július 1-jén, 2011. április 27-én, illetve 2010. július 25-én.
- 24 X, Y és Z a kérelmeik alátámasztására arra hivatkoztak, hogy őket menekültként kell elismerni, tekintettel arra, hogy megalapozottan félnek attól, hogy homoszexualitásuk miatt a származási országukban üldöznék őket.
- 25 Többek között azt állították, hogy szexuális irányultságuk okán több tekintetben tapasztaltak családjaik és környezetük részéről erőszakos reakciókat, illetve a származási országaik hatóságai szankciókkal sújtották őket.
- 26 Az előzetes döntéshozatalra utaló határozatokból kitűnik, hogy X, Y és Z származási országában a homoszexualitás büntetőjogi joghátrányokat von maga után. Ekképpen Sierra Leonében (C-199/12. sz. ügy) a személy elleni bűncselekményekről szóló 1861. évi törvény (Offences against the Person Act 1861) 61. cikke értelmében a homoszexuális cselekmények tíz évtől életfogytig terjedő szabadságvesztéssel büntethetők. Ugandában (C-200/12. sz. ügy) az 1950. évi büntető törvénykönyv (Penal Code Act) 145. cikke értelmében szabadságvesztéssel, legsúlyosabb büntetésként életfogytig tartó szabadságvesztéssel büntethető az a személy, aki a „természetellenes közösülésként” meghatározott bűncselekményt követi el. Szenegálban (C-201/12. sz. ügy) a szenegáli büntető törvénykönyv 319. cikkének (3) bekezdése értelmében a homoszexuális cselekményeket elkövető személy egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztéssel és 100 000 CFA frank (BCEAO) (XOF) és 1 500 000 XOF (körülbelül 150 euró és 2000 euró) közötti pénzbírsággal büntethető.
- 27 A Minister 2010. március 18-i, 2011. május 10-i és 2011. január 12-i határozatával elutasította X, Y és Z ideiglenes tartózkodási engedély (menedékjog) iránti kérelmét.
- 28 A Minister szerint, noha az említett kérelmezők szexuális irányultsága hihető, a kérelmezők a hivatkozott tényeket és körülményeket nem támasztották megfelelően alá, következésképpen nem bizonyították, hogy származási országaikba való visszatérésekor megalapozottan félnek a meghatározott társadalmi csoporthoz való tartozásuk miatti üldöztetéstől.

- 29 Ideiglenes tartózkodási engedély (menedékjog) iránti kérelmeik elutasítását követően X és Z a Rechtbank 's-Gravenhage előtt indított eljárást. Y ugyanezen bíróság előtt ideiglenes intézkedések iránti kérelmet terjesztett elő.
- 30 A Rechtbank 's-Gravenhage 2010. november 23-i és 2011. június 9-i ítéletében helyt adott X keresetének és Y kérelmének. E bíróság megállapította többek között, hogy noha a Minister ésszerűen gondolhatta úgy, hogy az X és Y kérelmeiben előadottak nem voltak hihetők, mindazonáltal egyik ügyben sem indokolta meg kellőképpen azt, hogy megalapozott volt-e X és Y féelme a homoszexualitásuk miatti üldöztetéstől, figyelemmel többek között a homoszexuális cselekmények büntethetőségére az érintett származási országokban.
- 31 2011. augusztus 15-i ítéletében a Rechtbank 's-Gravenhage elutasította Z keresetét. A Rechtbank 's-Gravenhage nemcsak azt állapította meg, hogy a Minister ésszerűen gondolhatta úgy, hogy a Z által előadottak nem voltak hihetők, hanem megállapította azt is, hogy a Z által szolgáltatott adatokból és iratokból nem tűnik ki, hogy Szenegálban általánosságban üldöznék a homoszexuális személyeket.
- 32 A Minister fellebbezést nyújtott be a Raad van State előtt az X és Y által benyújtott kérelmeket elutasító határozatait megsemmisítő két ítélet ellen.
- 33 Z ugyanezen bíróság előtt fellebbezést nyújtott be azon ítélet ellen, amely nem adott helyt a Ministernek a kérelmét elutasító határozata elleni keresetének.
- 34 A Raad van State pontosította, hogy a három alapügyben folyamatban lévő fellebbezési eljárásban nem vitatott sem a kérelmezők szexuális irányultága, sem az a tény, hogy a Minister ésszerűen gondolhatta úgy, hogy e menedékjog iránti kérelmekben előadottak hiteltelenek.
- 35 Másfelől ez a bíróság kifejtette, hogy a Minister többek között úgy érvelt, hogy noha a külföldiekről szóló 2000. évi körlevél C 2/2.10.2 pontjában meghatározott politika értelmében nem várja el a külföldiektől azt, hogy származási országukban titokban tartsák homoszexualitásukat, ez nem jelenti azt, hogy ennek feltétlenül ugyanúgy hangot adhatnak nyilvánosan, mint Hollandiában.
- 36 A Raad van State ezenfelül megjegyezte, hogy az alapeljárás felei nem értenek egyet abban a kérdésben, hogy az irányelv 9. és 10. cikke milyen mértékben védi az X-re, Y-ra és Z-re is jellemző szexuális irányultság teljes megélését.
- 37 E körülmények között a Raad van State úgy határozott, hogy az eljárást felfüggeszti, és a következő, mindegyik alapügyben lényegében azonosan megfogalmazott kérdéseket terjeszti előzetes döntéshozatal céljából a Bíróság elé:
- „1) Az [...] irányelv 10. cikke (1) bekezdésének d) pontja szerinti meghatározott társadalmi csoportot jelentenek-e a homoszexuális irányultsággal rendelkező külföldiek?
- 2) Amennyiben az első kérdésre igenlő válasz adandó: milyen homoszexuális cselekmények esnek az irányelv hatálya alá, és ez a menekült jogállás elismeréséhez vezethet-e az e cselekmények miatt üldöztetés, ha teljesülnek az egyéb feltételek? Ez a kérdés a következő részkérdéseket foglalja magában:
- a) Elvárható-e a homoszexuális külfölditől az, hogy az üldöztetés elkerülése érdekében titokban tartsa szexuális irányultságát a származási országában?

- b) Az előző részkérdésre adandó nemleges válasz esetén: elvárható-e, és ha igen, milyen mértékben a homoszexuális külfölditől az, hogy az üldöztetés elkerülése érdekében a szexuális irányultságának kifejezése során visszafogja magát a származási országában? E tekintetben elvárható-e nagyobb mértékű visszafogottság a homoszexuálisoktól, mint a heteroszexuálisoktól?
- c) Amennyiben ezzel összefüggésben különbséget lehet tenni a szexuális irányultság lényegi elemeihez tartozó, és az oda nem tartozó megnyilvánulások között: mit kell érteni a szexuális irányultság lényegi elemei alatt, és hogyan lehet ezeket meghatározni?
- 3) Önmagában az a tény, hogy a homoszexuális cselekmények [Sierra Leonében a személy elleni bűncselekményekről szóló 1861. évi törvény (C-199/12. sz. ügy), Ugandában az [1950. évi] büntető törvénykönyv (C-200/12. sz. ügy), illetve Szenegálban a szenegáli büntető törvénykönyv (C-201/12. sz. ügy)] értelmében bűncselekménynek minősülnek és szabadságvesztéssel büntethetők, megvalósít-e az irányelv 9. cikke (2) bekezdésének c) pontjával összefüggésben értelmezett (1) bekezdésének a) pontja szerinti üldöztetést? Amennyiben nem: milyen körülmények között valósul ez meg?”
- 38 A Bíróság elnöke 2012. június 19-i végzésével az írásbeli és a szóbeli szakasz lefolytatása, valamint az ítélet meghozatala céljából elrendelte a C-199/12–C-201/12. sz. ügyek egyesítését.

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekről

Előzetes észrevételek

- 39 Az irányelv (3), (16) és (17) preambulumbekkezdéséből kitűnik, hogy a Genfi Egyezmény a menekültek védelmét szolgáló nemzetközi jogi rendszer sarokkövét képezi, és azért fogadták el az irányelvnek a menekült jogállás nyújtásának feltételeire, valamint e jogállás tartalmára vonatkozó rendelkezéseit, hogy közös fogalmakra és feltételekre támaszkodva segítsék a tagállamok illetékes hatóságait ezen egyezmény alkalmazása során (a C-71/11. és C-99/11. sz., Y és Z egyesített ügyekben 2012. szeptember 5-én hozott ítélet 47. pontja, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 40 Az irányelv rendelkezéseit tehát az irányelv általános rendszerének és célkitűzésének fényében kell értelmezni, tiszteletben tartva a Genfi Egyezményt és az EUMSZ 78. cikk (1) bekezdésében említett egyéb vonatkozó szerződéseket. Ezen értelmezés során az irányelv (10) preambulumbekkezdéséből eredően tiszteletben kell tartani a Charta által elismert jogokat is (a C-364/11. sz., Abed El Karem El Kott és társai ügyben 2012. december 19-én hozott ítélet 43. pontja, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

Az első kérdéstről

- 41 Mindhárom alapügyben feltett első kérdésében a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra keresi a választ, hogy úgy kell-e értelmezni az irányelv 10. cikke (1) bekezdésének d) pontját, hogy a menekült jogállás megszerzése iránti kérelem alátámasztása érdekében hivatkozott üldöztetési okok értékelésekor a homoszexuálisokat meghatározott társadalmi csoportot képező személyeknek lehet tekinteni.
- 42 E kérdés megválaszolása érdekében emlékeztetni kell arra, hogy az irányelv 2. cikkének c) pontja értelmében menekült többek között a harmadik ország olyan állampolgára, aki faji, illetőleg vallási okok, nemzeti hovatartozása, politikai meggyőződése avagy meghatározott társadalmi csoporthoz való tartozása miatti üldöztetéstől való megalapozott félelme miatt az állampolgársága szerinti országon kívül tartózkodik, és nem tudja, vagy az üldöztetéstől való félelmében nem kívánja annak az országnak a védelmét igénybe venni.

- 43 Így a származási országában fennálló körülmények és az üldöztetést megvalósító személyek magatartása miatt az érintett állampolgárnak az irányelvben és a Genfi Egyezményben felsorolt öt ok közül – amelyek között szerepel a „meghatározott társadalmi csoporthoz tartozás” – legalább egy okból megalapozottan kell félnie a személyes üldöztetéstől.
- 44 Az irányelv 10. cikkének (1) bekezdése meghatározza, hogy mely csoport minősül olyan meghatározott társadalmi csoportnak, amelyhez való tartozás az üldöztetéstől való megalapozott félelemre adhat okot.
- 45 E meghatározás értelmében valamely csoport akkor minősül „meghatározott társadalmi csoportnak”, ha az adott esetben két feltétel együttesen teljesül. Egyfelől, a csoport tagjainak veleszületett jellemzőkkel vagy meg nem változtatható közös háttérrel kell rendelkezniük vagy olyan közös meggyőződésüknek, illetve jellemzőiknek kell lenniük, amelyek olyannyira alapvetők az identitás szempontjából, hogy az érintett személyeket nem lehetne azok feladására kényszeríteni. Másfelől, a csoportnak az érintett harmadik országban egyértelműen elkülöníthető identitással kell rendelkeznie, mivel a csoportot az azt körülvevő társadalom „más”-ként kezeli.
- 46 Ami az első említett feltételt illeti, nem vitatott, hogy valamely személy szexuális irányultsága olyannyira alapvető az identitása szempontjából, hogy nem lehetne őt annak feladására kényszeríteni. Ezt az értelmezést támasztja alá az irányelv 10. cikke (1) bekezdése d) pontjának második albekezdése, amelyből következően a származási ország körülményeitől függően meghatározott társadalmi csoportnak minősülhet az olyan csoport is, amely tagjainak közös jellemzője a szexuális irányultságon alapul.
- 47 A második feltétel értelmében az érintett származási országban az azonos szexuális irányultságú tagokból álló csoportnak elkülöníthető identitással kell rendelkeznie, mivel a csoportot az azt körülvevő társadalom „más”-ként kezeli.
- 48 E tekintetben el kell ismerni, hogy az alapügyek mindegyikében szóban forgó, kifejezetten homoszexuális személyeket célzó büntetőjogi szabályok létezése alapján megállapítható, hogy e személyek egy különálló csoportot képeznek, amelyet az azt körülvevő társadalom „más”-ként kezel.
- 49 Következésképpen azt a választ kell adni a mindhárom alapügyben feltett első kérdésre, hogy az irányelv 10. cikke (1) bekezdésének d) pontját úgy kell értelmezni, hogy a mindhárom alapügyben szóban forgó, kifejezetten homoszexuális személyeket célzó büntetőjogi szabályok létezése alapján megállapítható, hogy e személyeket úgy kell tekinteni, mint akik meghatározott társadalmi csoportot képeznek.

A harmadik kérdésről

- 50 A kérdést előterjesztő bíróság a második kérdés előtt vizsgálandó, mindhárom alapügyben feltett harmadik kérdésében lényegében arra keresi a választ, hogy az irányelv 9. cikke (2) bekezdésének c) pontjával összefüggésben értelmezett (1) bekezdésének a) pontját úgy kell-e értelmezni, hogy üldöztetésnek minősül önmagában az a tény, hogy a homoszexuális cselekmények bűncselekmények és szabadságvesztéssel büntethetők. Nemleges válasz esetén az említett bíróság azt szeretné megtudni, hogy milyen körülmények között minősíthető valamely cselekmény üldöztetésnek.
- 51 E kérdés megválaszolása érdekében emlékeztetni kell arra, hogy az irányelv 9. cikke meghatározza azokat a körülményeket, amelyek alapján egyes cselekmények a Genfi Egyezmény 1. cikke A. pontja értelmében vett üldöztetésnek minősülnek. E tekintetben az irányelv 9. cikke (1) bekezdésének a) pontja, amelyre a kérdést előterjesztő bíróság utal, kifejti, hogy a releváns cselekményeknek jellegüknél, illetve ismétlődésüknél fogva elegendően súlyosaknak kell lenniük ahhoz, hogy az alapvető emberi jogokat súlyosan megsértsék, különösen azokat az abszolút jogokat, amelyekről az EJEE 15. cikkének (2) bekezdése értelmében semmilyen eltérés nem lehetséges.

- 52 Másfelől az irányelv 9. cikke (1) bekezdésének b) pontja kifejti, hogy üldöztetésnek kell tekinteni különböző olyan intézkedések együttesét is, amelyek elég súlyosan sértik az emberi jogokat ahhoz, hogy az érintett személy helyzetére az irányelv 9. cikke (1) bekezdésének a) pontjában említetthez hasonló módon hassanak.
- 53 E rendelkezésekből következően az alapvető jogok megsértésének bizonyos súlyúnak kell lennie ahhoz, hogy a Genfi Egyezmény 1. cikke A. pontja szerinti üldöztetésnek minősüljön. Tehát a homoszexuális menedékkérő alapvető jogainak megsértése nem feltétlenül éri el minden esetben ezt a szintet.
- 54 E tekintetben először is meg kell állapítani, hogy a mindhárom alapügyben szóban forgó, kifejezetten a szexuális irányultsághoz kapcsolódó alapvető jogok – úgy mint a magán- és családi élet tiszteletben tartásához való jog, amelyet az EJEE 8. cikke biztosít, amelynek megfelel az adott esetben a Charta 21. cikkének (1) bekezdése alapjául szolgáló EJEE 14. cikkével összefüggésben értelmezett Charta 7. cikke – nem szerepelnek azon alapvető emberi jogok között, amelyekről semmilyen eltérés nem lehetséges.
- 55 Ilyen körülmények között a homoszexuális cselekményeket büntető jogszabályok létezése önmagában nem tekinthető a kérelmezőre olyan jelentős mértékben hatással bíró cselekménynek, amely elérné az ilyen büntetendővé nyilvánításnak az irányelv 9. cikkének (1) bekezdése szerinti üldöztetésnek való minősítéséhez szükséges súlyt.
- 56 Ellenben az alapügyekben is szóban forgó, a homoszexuális cselekményeket büntető jogszabályi rendelkezésekben előírt szabadságvesztés-büntetés önmagában is az irányelv 9. cikkének (1) bekezdése szerinti üldöztetésnek minősülhet, feltéve, hogy azt az ilyen jogszabályt alkotó származási országban ténylegesen alkalmazzák is.
- 57 Az ilyen büntetés ugyanis sérti a Charta 7. cikkének megfelelő EJEE 8. cikkét és az irányelv 9. cikke (2) bekezdésének c) pontja értelmében vett aránytalan vagy hátrányosan megkülönböztető jellegű büntetésnek minősül.
- 58 Ilyen körülmények között, ha a menedékkérő – úgy, mint mindhárom alapügyben – arra hivatkozik, hogy származási országában létezik homoszexuális cselekményeket büntető jogszabály, a nemzeti hatóságok feladata, hogy – miként azt az irányelv 4. cikke (3) bekezdésének a) pontja előírja – megvizsgáljon a származási országra vonatkozó valamennyi releváns tény, ideértve a származási ország törvényi, rendeleti és közigazgatási rendelkezéseit, valamint azok alkalmazási módját is, amikor a tényeket és körülményeket az irányelv 4. cikke szerinti értékeli.
- 59 E vizsgálat keretében többek között az említett hatóságok feladata annak megállapítása, hogy a kérelmező származási országában az ilyen jogszabály által előírt szabadságvesztés-büntetést a gyakorlatban alkalmazzák-e.
- 60 A nemzeti hatóságoknak e körülményekre tekintettel kell eldönteniük, hogy úgy kell-e tekinteni, hogy az, hogy az irányelv 9. cikke (3) bekezdésével összefüggésben értelmezett 2. cikke c) pontja szerint a kérelmező üldöztetésről való félelme a származási országába való visszatéréskor ténylegesen megalapozott.
- 61 A fenti megfontolások összességére tekintettel azt kell válaszolni a mindhárom ügyben feltett harmadik kérdésre, hogy az irányelv 9. cikke (2) bekezdésének c) pontjával összefüggésben értelmezett 9. cikke (1) bekezdésének a) pontját úgy kell értelmezni, hogy nem minősül üldöztetésnek önmagában az a tény, hogy a homoszexuális cselekmények bűncselekmények. Viszont aránytalan vagy hátrányosan megkülönböztető jellegű büntetésnek, tehát üldöztetésnek kell minősíteni az olyan szabadságvesztés-büntetést, amely a homoszexuális cselekményeket bünteti, és amelyet az ilyen jogszabályt alkotó származási országban ténylegesen alkalmaznak is.

A második kérdéstről

Előzetes észrevételek

- 62 A kérdést előterjesztő bíróság mindhárom alapügyben feltett második kérdésével lényegében azzal kapcsolatban kér iránymutatást, hogy ha a homoszexuális kérelmező egy meghatározott társadalmi csoportba tartozónak tekintendő az irányelv 10. cikke (1) bekezdésének d) pontja alapján, akkor kell-e különbséget tenni azon homoszexuális cselekmények között, amelyek az irányelv hatálya alá tartoznak, és azok között, amelyek nem tartoznak annak hatálya alá, és amelyek így nem vezethetnek a menekültként való elismeréséhez.
- 63 A kérdést előterjesztő bíróság által több részkérdésre bontott kérdés megválaszolásához meg kell állapítani, hogy e kérdés egy olyan – az alapügyekben is fennálló – helyzetre vonatkozik, amikor a kérelmező nem bizonyította, hogy korábban már üldöztetésnek volt kitéve, illetve vele szemben ilyen üldöztetés közvetlen veszélye állt fenn amiatt, hogy azonos szexuális irányultságú tagokból álló meghatározott társadalmi csoporthoz tartozik.
- 64 Az a tény, hogy az irányelv 4. cikkének (4) bekezdése értelmében semmi nem szolgál komoly alátámasztásul a kérelmezők üldöztetésétől való megalapozott félelmének, megmagyarázza azt, hogy a kérdést előterjesztő bíróság miért szeretné megtudni, hogy milyen mértékben követelhető meg a kérelmezőtől, hogy a származási országába való visszatérésekor továbbra is elkerülje az üldöztetés kockázatát azáltal, hogy homoszexualitását titokban tartja, vagy legalábbis a szexuális irányultságának kifejezése során visszafogottságot tanúsít, olyan esetben, amikor nem alapíthatja félelmét az említett csoporthoz való tartozás miatt korábban elszenvedett üldöztetésre.

A második kérdés a) és b) pontjáról

- 65 A kérdést előterjesztő bíróság a mindhárom ügyben feltett második kérdésének együtt vizsgálandó a) és b) pontjában lényegében azt szeretné megtudni, hogy az irányelv 2. cikkének c) pontjával összefüggésben értelmezett 10. cikke (1) bekezdésének d) pontját úgy kell-e értelmezni, hogy nem várható el ésszerűen az, hogy a menedékkérő az üldöztetés elkerülése érdekében titokban tartsa szexuális irányultságát a származási országában, vagy e szexuális irányultságának kifejezése során visszafogottságot tanúsítson. Ezenfelül az említett bíróság azt szeretné tudni, hogy adott esetben e visszafogottságnak nagyobb mértékűnek kell-e lennie, mint heteroszexuális irányultságú személyek esetén.
- 66 E tekintetben először is pontosítani kell, hogy az irányelv 10. cikke (1) bekezdésének d) pontja szerint nem tartoznak a szexuális irányultság fogalma alá az olyan cselekmények, amelyek a tagállamok nemzeti joga értelmében bűncselekménynek minősülnek.
- 67 A tagállamok nemzeti joga értelmében bűncselekménynek minősülő ilyen cselekményeken kívül e 10. cikk (1) bekezdésének d) pontjának szövegében semmi nem utal arra, hogy az uniós jogalkotó e rendelkezés hatálya alól ki akart volna zárni bizonyos más típusú cselekményeket vagy megnyilvánulásokat, amelyek a szexuális irányultsághoz kapcsolódnak.
- 68 Ekképpen az irányelv 10. cikke (1) bekezdésének d) pontja nem ír elő a meghatározott társadalmi csoport tagjai számára korlátozásokat a tekintetben, hogy milyen hozzáállást tanúsíthatnak az identitásukkal kapcsolatban, vagy a tekintetben, hogy e rendelkezés értelmében mely magatartások tartoznak a szexuális irányultság fogalma alá, és melyek nem.
- 69 Önmagából abból a tényből, hogy az irányelv 10. cikke (1) bekezdésének b) pontjából kifejezetten következik, hogy a vallás fogalma magában foglalja a magánjellegű, illetve nyilvános vallási szertartásokon való részvételt is, nem lehet arra következtetni, hogy az irányelv 10. cikke

- (1) bekezdésének d) pontjában szereplő szexuális irányultság fogalma kizárólag azokat a cselekményeket kellene, hogy magában foglalja, amelyek az érintett személy magánszférájához tartoznak, és azokat nem, amelyeket nyilvánosan végez.
- 70 E tekintetben meg kell állapítani, hogy az azonos szexuális irányultságú tagokból álló csoporthoz tartozó személyektől elvárni azt, hogy titokban tartsák ezt az irányultságot, ellentétes annak elismerésével, hogy e személyeknek az identitásuk szempontjából olyannyira alapvető jellemzőik vannak, hogy nem lehetne őket azok feladására kényszeríteni.
- 71 Nem várható tehát el, hogy valamely menedékkérő az üldöztetés elkerülése érdekében titokban tartsa homoszexualitását a származási országában.
- 72 Az e személyek által tanúsítandó visszafogottságot illetően, amikor az irányelv rendszerében azt értékelik, hogy egy kérelmező okkal fél-e az üldöztetéstől, az illetékes hatóságok azt kívánják megtudni, hogy a megállapított körülmények olyan fenyegetettséget jelentenek-e, hogy az érintett személy egyéni helyzetére tekintettel megalapozottan félhet üldöztetési cselekmények tényleges elszenvetésétől (lásd ebben az értelemben a fent hivatkozott Y és Z egyesített ügyekben hozott ítélet 76. pontját).
- 73 A veszély jelentőségének ezen értékelése, amelyet minden esetben körültekintően és óvatosan kell elvégezni (a C-175/08., C-176/08., C-178/08. és C-179/08. sz., Salahadin Abdulla és társai egyesített ügyekben 2010. március 2-án hozott ítélet [EBHT 2010., I-1493. o.] 90. pontja), kizárólag a tényeknek és körülményeknek többek között az irányelv 4. cikkében szereplő szabályok szerinti konkrét értékelésén alapul (a fent hivatkozott Y és Z egyesített ügyekben hozott ítélet 77. pontja).
- 74 E szabályok közül egy sem utal arra, hogy az üldöztetés konkrét összefüggésben való tényleges elszenvetése veszélye jelentőségének értékelésekor figyelembe kellene venni a kérelmező azon lehetőségét, hogy az üldöztetést elkerülheti többek között azáltal, ha meghatározott társadalmi csoport tagjaként szexuális irányultságának kifejezése során visszafogottságot tanúsít (lásd analógia útján a fent hivatkozott Y és Z egyesített ügyekben hozott ítélet 78. pontját).
- 75 Ebből következően az irányelv 13. cikkének megfelelően az érintettet menekültként kell elismerni, ha megállapításra kerül, hogy származási országába való visszatérésekor a homoszexualitása az irányelv 9. cikkének (1) bekezdése szerinti üldöztetés tényleges kockázatának teszi ki. E tekintetben nem kell figyelembe venni azt a tényt, hogy elkerülhetné ezt a kockázatot, ha szexuális irányultsága kifejezésekor nagyobb visszafogottságot tanúsítana, mint egy heteroszexuális személy.
- 76 E megfontolásokra tekintettel a mindhárom alapügyben feltett második kérdés a) és b) pontjára azt kell válaszolni, hogy az irányelv 2. cikkének c) pontjával összefüggésben értelmezett 10. cikke (1) bekezdésének d) pontját úgy kell értelmezni, hogy kizárólag a tagállamok nemzeti joga értelmében bűncselekménynek minősülő homoszexuális cselekmények nem tartoznak az irányelv hatálya alá. Az illetékes hatóságok a menekült jogállás megszerzése érdekében előterjesztett kérelem értékelése során nem várhatják el ésszerűen azt, hogy a menedékkérő az üldöztetés kockázatának elkerülése érdekében titokban tartsa homoszexualitását származási országában, vagy hogy szexuális irányultságának kifejezése során visszafogottságot tanúsítson.

A második kérdés c) pontjáról

- 77 Figyelemmel a második kérdés a) és b) pontjára adott válaszra, nem szükséges megválaszolni a második kérdés c) pontját.

78 Mindazonáltal emlékeztetni kell arra, hogy annak meghatározása érdekében, hogy konkrétan melyek azok a cselekmények, amelyek az irányelv 9. cikke (1) bekezdése értelmében üldöztetésnek minősülhetnek, és feltéve, hogy e tekintetben azonosítható bizonyos lényegi elem, nem szükséges különbséget tenni a szexuális irányultság kifejezésének lényegi elemeihez tartozó cselekmények és azon cselekmények között, amelyek ezen állítólagos lényegi elemet nem érintik (lásd analógia útján a fent hivatkozott Y és Z egyesített ügyekben hozott ítélet 72. pontját).

A költségekről

79 Mivel ez az eljárás az alapeljárásban részt vevő felek számára a kérdést előterjesztő bíróság előtt folyamatban lévő eljárás egy szakaszát képezi, ez a bíróság dönt a költségekről. Az észrevételeknek a Bíróság elé terjesztésével kapcsolatban felmerült költségek, az említett felek költségeinek kivételével, nem téríthetők meg.

A fenti indokok alapján a Bíróság (negyedik tanács) a következőképpen határozott:

- 1) **A harmadik országok állampolgárainak, illetve a hontalan személyeknek menekültként vagy a más okból nemzetközi védelemre jogosultként való elismerésének feltételeiről [helyesen: feltételeire] és az e státuszok tartalmára vonatkozó minimumszabályokról szóló, 2004. április 29-i 2004/83/EK tanácsi irányelv 10. cikke (1) bekezdésének d) pontját úgy kell értelmezni, hogy a mindhárom alapügyben szóban forgó, kifejezetten homoszexuális személyeket célzó büntetőjogi szabályok létezése alapján megállapítható, hogy e személyeket úgy kell tekinteni, mint akik meghatározott társadalmi csoportot képeznek.**
- 2) **A 2004/83 irányelv 9. cikke (2) bekezdésének c) pontjával összefüggésben értelmezett 9. cikke (1) bekezdésének a) pontját úgy kell értelmezni, hogy nem minősül üldöztetésnek önmagában az a tény, hogy a homoszexuális cselekmények bűncselekmények. Viszont aránytalan vagy hátrányosan megkülönböztető jellegű büntetésnek, tehát üldöztetésnek kell minősíteni az olyan szabadságvesztés-büntetést, amely a homoszexuális cselekményeket bünteti, és amelyet az ilyen jogszabályt alkotó származási országban ténylegesen alkalmaznak is.**
- 3) **A 2004/83 irányelv 2. cikkének c) pontjával összefüggésben értelmezett 10. cikke (1) bekezdésének d) pontját úgy kell értelmezni, hogy kizárólag a tagállamok nemzeti joga értelmében bűncselekménynek minősülő homoszexuális cselekmények nem tartoznak az irányelv hatálya alá. Az illetékes hatóságok a menekült jogállás megszerzése érdekében előterjesztett kérelem értékelése során nem várhatják el ésszerűen azt, hogy a menedékkérő az üldöztetés kockázatának elkerülése érdekében titokban tartsa homoszexualitását származási országában, vagy hogy szexuális irányultságának kifejezése során visszafogottságot tanúsítson.**

Aláírások